

Xây dựng và thử nghiệm Chuẩn đánh giá năng lực môn Âm nhạc cấp Trung học phổ thông trong Chương trình Giáo dục phổ thông 2018

Tạ Hoàng Mai Anh

Email: anhthm@hnue.edu.vn
Trường Đại học Sư phạm Hà Nội
136 Xuân Thủy, Cầu Giấy, Hà Nội, Việt Nam

TÓM TẮT: Môn Âm nhạc ở cấp Trung học phổ thông bắt đầu được triển khai từ năm 2022 đặt ra những yêu cầu về quy trình kiểm tra đánh giá để đáp ứng định hướng phát triển năng lực và sự phân hóa của đối tượng học sinh trong cấp học này. Việc nghiên cứu Chuẩn đánh giá cần dựa trên các quy định về nội dung, yêu cầu cần đạt trong Chương trình Giáo dục phổ thông 2018, sau đó được thử nghiệm qua các hoạt động thực tế để khẳng định tính khả thi và ý nghĩa khoa học của nghiên cứu trong việc góp phần đánh giá học sinh, giúp giáo viên có cơ sở triển khai và điều chỉnh nội dung, phương pháp dạy học để quá trình giáo dục đạt hiệu quả tích cực hơn.

TỪ KHÓA: Chuẩn đánh giá năng lực, Chương trình Giáo dục phổ thông 2018, dạy học, môn Âm nhạc, cấp Trung học phổ thông.

→ Nhận bài 02/8/2023 → Nhận bài đã chỉnh sửa 06/9/2023 → Duyệt đăng 20/10/2023.

DOI: <https://doi.org/10.15625/2615-8957/12320203>

1. Đặt vấn đề

Đánh giá năng lực đóng vai trò quan trọng trong một quy trình giáo dục. Việc đánh giá không chỉ giúp người dạy có được thông tin về năng lực của người học mà ngược lại, việc xử lý kết quả đánh giá còn giúp người dạy có được sự phản chiếu, phản hồi về chất lượng quá trình giảng dạy của chính mình. Để khâu đánh giá thực hiện tốt được những chức năng đó, việc xây dựng các Chuẩn đánh giá năng lực học tập là một bước quan trọng, đóng vai trò quyết định, giúp cho các Chuẩn đó trở thành cơ sở khoa học giúp người dạy đánh giá năng lực của học sinh một cách khoa học và hiệu quả. Đặc biệt, trong bối cảnh triển khai Chương trình Giáo dục phổ thông 2018, việc quy định, sắp xếp lại các năng lực đặt ra yêu cầu cần có những chuẩn đánh giá phù hợp để giúp giáo viên tiếp cận năng lực của từng học sinh và giúp các em tiến bộ qua các giai đoạn học tập khác nhau. Thêm vào đó, môn Âm nhạc ở cấp Trung học phổ thông có tính phân hóa và định hướng nghề nghiệp cao hơn so với các cấp học dưới. Việc xây dựng Chuẩn đánh giá không chỉ nhằm mục đích đánh giá cá nhân trong tập thể mà còn đánh giá sự tiến bộ của mỗi cá nhân qua các lần kiểm tra đánh giá, giúp giáo viên tự đánh giá. Quá trình nghiên cứu đánh giá được thực hiện dựa trên cơ sở nghiên cứu các cơ sở lý luận liên quan, kết hợp với thực trạng việc đánh giá trong môn Âm nhạc ở cấp Trung học phổ thông, sau đó việc thử nghiệm sẽ kiểm chứng và hiệu chỉnh nhằm hoàn thiện việc xây dựng các Chuẩn đánh giá. Vấn đề này góp phần hiện thực Chương trình Giáo dục phổ thông 2018, từ đó chuẩn hóa quá trình kiểm tra đánh giá năng

lực của học sinh trong môn Âm nhạc ở cấp Trung học phổ thông.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Xây dựng Chuẩn đánh giá năng lực môn Âm nhạc cấp Trung học phổ thông

2.1.1. Khái niệm về Chuẩn đánh giá năng lực

Chuẩn đánh giá năng lực là những điều học sinh cần biết, có thể nói ra, viết ra hoặc làm được ở mỗi lớp. Chuẩn không phải là “trần” (mức độ cao nhất), cũng không phải là “sàn” (mức độ thấp nhất) mà là một dải những yêu cầu được sắp xếp từ thấp đến cao và được chia thành các mức độ.

2.1.2. Một số đặc thù trong việc đánh giá kết quả học tập môn Âm nhạc ở cấp Trung học phổ thông

Bên cạnh đặc thù khi đánh giá kết quả học tập môn Âm nhạc nói chung, ở cấp Trung học phổ thông nói riêng, việc đánh giá có một số đặc thù riêng biệt khác để phù hợp với lứa tuổi và tính chất môn học ở cấp học này. Cụ thể, việc đánh giá kết quả học tập môn Âm nhạc ở cấp Trung học phổ thông cần đáp ứng được tính phân hóa về năng lực và định hướng nghề nghiệp cho học sinh. Tính phân hóa trong đối tượng học sinh đặt ra yêu cầu cần thực hiện với những phương pháp, công cụ khác nhau và chia thành các mức đánh giá khác nhau để phù hợp với các nhóm học sinh khác nhau.

Đáp ứng sự phân hóa về năng lực hiểu biết và cảm thụ âm nhạc của học sinh: Để thực hiện việc kiểm tra đánh giá năng lực hiểu biết và cảm thụ âm nhạc, các phương pháp phổ biến và hiệu quả nhất là phương pháp

hỏi - đáp và tiến hành kiểm tra với những bài kiểm tra viết. Với năng lực hiểu biết âm nhạc, phương pháp hỏi đáp trong đánh giá thường xuyên là một phương pháp hiệu quả giúp học sinh thường xuyên được ôn luyện kiến thức và giúp giáo viên nắm được thông tin về năng lực của học sinh một cách đều đặn và kịp thời. Bên cạnh đó, giáo viên sử dụng một số phương pháp khác như vận dụng quan sát trong việc đánh giá thường xuyên, áp dụng phương pháp giao sản phẩm học tập, sản phẩm dự án cho các thành viên trong lớp và khẳng định khả năng của mình.

Đáp ứng sự phân hóa về năng lực thể hiện âm nhạc của học sinh: Để đánh giá năng lực thể hiện âm nhạc, phương pháp phổ biến nhất là phương pháp sử dụng các sản phẩm học tập ở dạng thực hành để học sinh thể hiện năng lực của mình. Giáo viên quan sát việc học sinh thực hiện các nội dung hát, nhạc cụ, đọc nhạc, sau đó đối chiếu với yêu cầu cần đạt để đánh giá năng lực của học sinh so với tiêu chuẩn được Chương trình Giáo dục phổ thông 2018 đưa ra.

Đáp ứng sự phân hóa về năng lực sáng tạo âm nhạc của học sinh: Để thực hiện việc kiểm tra, đánh giá năng lực ứng dụng và sáng tạo âm nhạc, một trong những phương pháp phổ biến và hiệu quả là phương pháp đánh giá thông qua sản phẩm học tập. Các sản phẩm được thực hiện theo yêu cầu, định hướng cho trước của giáo viên hoặc do học sinh lựa chọn sáng tạo trong một chủ đề mở. Với những học sinh có năng lực vận dụng và sáng tạo vượt trội, giáo viên có thể nâng tỉ trọng cho nội dung này để khuyến khích học sinh mạnh dạn thể hiện sự sáng tạo trong thực tế âm nhạc. Bên cạnh phương pháp sử dụng sản phẩm học tập, để đánh giá năng lực vận dụng và sáng tạo âm nhạc, giáo viên sử dụng một

số phương pháp khác trong đánh giá thường xuyên như vận dụng quan sát hoặc áp dụng phương pháp hỏi đáp với những câu hỏi ngắn để cập nhật sự phát triển năng lực của học sinh qua các giai đoạn học tập khác nhau.

Đáp ứng sự phân hóa trong việc định hướng nghề nghiệp cho học sinh: Với các học sinh có định hướng ngành nghề thuộc lĩnh vực âm nhạc như biểu diễn âm nhạc, lí luận âm nhạc hay sư phạm âm nhạc, giáo viên áp dụng cả hình thức kiểm tra đánh giá thường xuyên và đánh giá định kì. Hình thức kiểm tra đánh giá thường xuyên nắm bắt được mức độ tích cực trong sự rèn luyện của học sinh, điều chỉnh một cách kịp thời nhất những vấn đề về kiến thức, kĩ năng, phong cách, quan điểm...

Về phương pháp kiểm tra đánh giá, giáo viên sử dụng phương pháp hỏi - đáp, quan sát và đánh giá sản phẩm học tập. Với học sinh có định hướng nghề nghiệp theo hướng biểu diễn âm nhạc, phương pháp kiểm tra - đánh giá phù hợp là quan sát và đánh giá thông qua sản phẩm học tập. Do các hoạt động biểu diễn âm nhạc thường mang tính thực hành, trực quan nên để đo lường mức độ phát triển năng lực của học sinh, giáo viên cần quan sát thường xuyên để đánh giá và dự đoán sự thay đổi về kĩ năng của học sinh trong các nội dung hát, nhạc cụ, đọc nhạc... Kết thúc mỗi giai đoạn học tập, cần thiết phải tiến hành các phần kiểm tra định kì để đánh giá mức độ hoàn thiện các bài tập biểu diễn của học sinh, bao gồm sự tiến bộ về các kĩ năng và thái độ học tập.

2.1.3. Mối quan hệ giữa các thành phần năng lực và nội dung của môn Âm nhạc ở cấp Trung học phổ thông

Mỗi thành phần năng lực hầu hết đều được phát triển ở nhiều nội dung trong môn Âm nhạc nhưng với các

Bảng 1: Phân loại năng lực thể hiện âm nhạc trên cơ sở yêu cầu cần đạt trong các nội dung của môn Âm nhạc ở cấp Trung học phổ thông

Nội dung	Mức năng lực		
	Đạt	Khá	Tốt
Hát	<ul style="list-style-type: none"> Hát đúng cao độ, trường độ. Biết hát đơn ca, song ca; hát tốp ca, đồng ca với hai bè đơn giản. Biết hát kết hợp gõ đệm, vận động hoặc đánh nhịp những bài đơn giản. Biết hát hợp xướng đơn giản. 	<ul style="list-style-type: none"> Hát rõ lời và thuộc lời; duy trì được tốc độ ổn định. Biết hát đơn ca, song ca; hát tốp ca, đồng ca với hai hoặc ba bè đơn giản. Biết hát kết hợp gõ đệm, vận động hoặc đánh nhịp. Biết biểu diễn bài hát, bài hợp xướng đơn giản ở trong và ngoài nhà trường. 	<ul style="list-style-type: none"> Hát rõ lời và thuộc lời; biết cách lấy hơi, mở rộng âm vực. Biết hát đơn ca, song ca; hát tốp ca, đồng ca với hai hoặc ba bè. Biết hát kết hợp gõ đệm, vận động hoặc đánh nhịp những bài hát khó. Biết hát hợp xướng đơn giản, biết vận dụng các kĩ thuật thanh nhạc.
Nhạc cụ	<ul style="list-style-type: none"> Thể hiện đúng cao độ, trường độ các bài tập tiết tấu, giai điệu, hoà âm. Biết chơi nhạc cụ với hình thức độc tấu và hoà tấu đơn giản. 	<ul style="list-style-type: none"> Thể hiện đúng cao độ, trường độ, sắc thái các bài tập tiết tấu, giai điệu, hoà âm. Biết chơi nhạc cụ với hình thức độc tấu và hoà tấu. 	<ul style="list-style-type: none"> Thể hiện đúng cao độ, trường độ, sắc thái các bài tập tiết tấu, giai điệu, hoà âm; duy trì được tốc độ ổn định. Biết chơi nhạc cụ với hình thức độc tấu và hoà tấu.
Đọc nhạc	<ul style="list-style-type: none"> Đọc đúng cao độ gam có một dấu hoá ở hoá biểu. Đọc đúng cao độ hoặc trường độ của bài đọc nhạc có một dấu hoá ở hoá biểu. 	<ul style="list-style-type: none"> Đọc đúng cao độ gam có một dấu hoá ở hoá biểu. Đọc đúng giai điệu của bài đọc nhạc có một dấu hoá ở hoá biểu. 	<ul style="list-style-type: none"> Đọc đúng cao độ gam có một dấu hoá ở hoá biểu. Đọc đúng giai điệu và thể hiện được tính chất âm nhạc của bài đọc nhạc có một dấu hoá ở hoá biểu.

Bảng 2: Phân loại năng lực hiểu biết và cảm thụ âm nhạc trên cơ sở yêu cầu cần đạt trong các nội dung của môn Âm nhạc ở cấp Trung học phổ thông

Nội dung	Mức năng lực		
	Đạt	Khá	Tốt
Hát	<ul style="list-style-type: none"> - Nêu được tên bài hát, tên tác giả của bài hát. - Nhận biết được đoạn trong bài hát có hình thức rõ ràng. - Biết nhận xét về việc trình diễn bài hát của bản thân hoặc người khác về mặt cao độ, tiết tấu. 	<ul style="list-style-type: none"> - Nêu được nội dung, thể loại của bài hát. - Nhận biết được câu, đoạn trong bài hát có hình thức rõ ràng. - Cảm nhận được sắc thái và tình cảm của bài hát; biết điều chỉnh giọng hát để tạo nên sự hài hoà. - Phân biệt được sự giống nhau hoặc khác nhau giữa các câu hát. - Biết nhận xét về việc trình diễn bài hát của bản thân hoặc người khác về mặt tính chất, sắc thái. 	<ul style="list-style-type: none"> - Nhận biết được câu, đoạn trong bài hát. - Phân biệt được sự giống nhau hoặc khác nhau giữa các câu hát. - Nêu được giá trị nghệ thuật của bài hát. - Biết nhận xét, đánh giá về việc trình diễn bài hát của bản thân hoặc người khác về tính chất, sắc thái,...
Nghe nhạc	<ul style="list-style-type: none"> - Liệt kê được một số loại nhạc cụ tham gia hoà tấu nhạc không lời. - Nhận ra tên bản nhạc và tên tác giả từ một vài nét nhạc điển hình. - Cảm nhận được vẻ đẹp của tác phẩm âm nhạc. 	<ul style="list-style-type: none"> - Nhận ra tên bản nhạc và tên tác giả từ một vài nét nhạc điển hình; nhắc lại được chủ đề chính của bản nhạc. - Biểu lộ thái độ và cảm xúc âm nhạc thông qua vận động hoặc ngôn ngữ cơ thể. - Cảm nhận và đánh giá được vẻ đẹp của tác phẩm âm nhạc. 	<ul style="list-style-type: none"> - Biểu lộ thái độ và cảm xúc âm nhạc thông qua vận động hoặc ngôn ngữ cơ thể. - Cảm nhận và đánh giá được vẻ đẹp, giá trị nghệ thuật của tác phẩm âm nhạc. - Liệt kê được một số loại nhạc cụ tham gia hoà tấu nhạc không lời. - Nhận ra tên bản nhạc và tên tác giả từ một vài nét nhạc điển hình; nhắc lại được chủ đề chính của bản nhạc.
Đọc nhạc	<ul style="list-style-type: none"> - Giải thích được ý nghĩa của các kí hiệu trong bài đọc nhạc. 	<ul style="list-style-type: none"> - Bước đầu phân biệt được màu sắc âm nhạc của điệu trưởng và điệu thứ. - Bước đầu cảm nhận được sự hoà quyện của âm thanh khi đọc nhạc có bè. - Giải thích được ý nghĩa của các kí hiệu trong bài đọc nhạc; phân biệt sự giống nhau hoặc khác nhau của các nét nhạc. 	<ul style="list-style-type: none"> - Phân biệt được màu sắc âm nhạc của điệu trưởng và điệu thứ. - Cảm nhận được sự hoà quyện của âm thanh khi đọc nhạc có bè. - Giải thích được ý nghĩa của các kí hiệu trong bài đọc nhạc; phân biệt và giải thích được sự giống nhau hoặc khác nhau của các nét nhạc.
Nhạc cụ			<ul style="list-style-type: none"> - Biết điều chỉnh cường độ để tạo nên sự hài hoà; biểu lộ cảm xúc phù hợp với tính chất âm nhạc.
Lí thuyết âm nhạc	<ul style="list-style-type: none"> - Nhận biết được bản nhạc viết ở giọng có một dấu hoá ở hoá biểu. - Nhận biết được một số hợp âm của các giọng có một dấu hoá ở hoá biểu. - Bước đầu cảm nhận được sự khác nhau về tính chất âm nhạc giữa giọng trưởng và giọng thứ. 	<ul style="list-style-type: none"> - Nhận biết được bản nhạc viết ở có một dấu hoá ở hoá biểu. - Nhận biết được một số hợp âm của các giọng có một dấu hoá ở hoá biểu. - Bước đầu cảm nhận được sự khác nhau về tính chất âm nhạc giữa giọng trưởng và giọng thứ, sự hoà quyện của các âm trong hợp âm. 	<ul style="list-style-type: none"> - Nhận biết được bản nhạc viết ở giọng có một dấu hoá ở hoá biểu. - Nhận biết được một số hợp âm của các giọng có một dấu hoá ở hoá biểu. - Cảm nhận được sự khác nhau về tính chất âm nhạc giữa giọng trưởng và giọng thứ, sự hoà quyện của các âm trong hợp âm.
Thường thức âm nhạc	<ul style="list-style-type: none"> - Nêu được một số đặc điểm của âm nhạc giao hưởng/thính phòng/nhạc nhẹ. - Bước đầu cảm nhận được giá trị nghệ thuật của một số tác phẩm âm nhạc giao hưởng/thính phòng/nhạc nhẹ. - Kể được tên các giai đoạn lịch sử âm nhạc; kể được tên một số nhạc sĩ tiêu biểu. - Bước đầu cảm nhận được giá trị nghệ thuật của một số tác phẩm âm nhạc Việt Nam. 	<ul style="list-style-type: none"> - Nêu được một số đặc điểm của âm nhạc giao hưởng/thính phòng/nhạc nhẹ. - Liệt kê được một số loại nhạc cụ tham gia hoà tấu nhạc thính phòng. - Cảm nhận được giá trị nghệ thuật của một số tác phẩm âm nhạc giao hưởng/thính phòng/nhạc nhẹ. - Nêu được vài nét về các giai đoạn lịch sử âm nhạc; kể được tên một số nhạc sĩ tiêu biểu. - Cảm nhận được giá trị nghệ thuật của một số tác phẩm âm nhạc Việt Nam. 	<ul style="list-style-type: none"> - Nêu được đặc điểm của âm nhạc giao hưởng/thính phòng/nhạc nhẹ. - Liệt kê được một số loại nhạc cụ tham gia hoà tấu nhạc thính phòng. - Cảm nhận được giá trị nghệ thuật của một số tác phẩm âm nhạc giao hưởng/thính phòng/nhạc nhẹ. - Nêu được vài nét về các giai đoạn lịch sử âm nhạc; kể được tên một số nhạc sĩ tiêu biểu. - Cảm nhận được giá trị nghệ thuật của một số tác phẩm âm nhạc Việt Nam.

mức độ và biểu hiện ở các khía cạnh khác nhau. Nhóm nghiên cứu đã phân tách các yêu cầu cần đạt của các nội dung trong Chương trình Giáo dục phổ thông 2018 môn Âm nhạc cấp Trung học phổ thông thành ba cấp

độ tương ứng với ba mức năng lực của học sinh. Có thể làm rõ mối quan hệ của từng năng lực với các nội dung trong môn Âm nhạc thông qua các bảng sau (xem Bảng 1, Bảng 2 và Bảng 3).

Bảng 3: Phân loại năng lực vận dụng và sáng tạo âm nhạc trên cơ sở yêu cầu cần đạt trong các nội dung của môn Âm nhạc ở cấp Trung học phổ thông

Nội dung	Mức năng lực		
	Đạt	Khá	Tốt
Hát	- Biết biểu diễn bài hát đơn giản ở trong và ngoài nhà trường.	- Biết biểu diễn bài hát, bài hợp xướng đơn giản ở trong và ngoài nhà trường.	- Biết dàn dựng và biểu diễn bài hát, bài hợp xướng ở trong và ngoài nhà trường. - Biết nhận xét về việc trình diễn bài hát của bản thân hoặc người khác về mặt kĩ thuật thanh nhạc.
Nghe nhạc		- Bước đầu biết tưởng tượng khi nghe nhạc.	- Biết tưởng tượng khi nghe nhạc.
Đọc nhạc			- Tự đọc được một số giai điệu đơn giản viết ở các giọng có một dấu hoá.
Nhạc cụ	- Bước đầu biết xác định tiết điệu và đặt hợp âm chính cho bản nhạc.	- Biết xác định tiết điệu và đặt hợp âm chính cho bản nhạc. - Biết bảo quản nhạc cụ và điều chỉnh âm thanh đúng cách. - Biết biểu diễn nhạc cụ ở trong và ngoài nhà trường.	- Biết xác định tiết điệu và đặt hợp âm chính cho bản nhạc; biết ứng tác và biến tấu đơn giản khi chơi nhạc cụ. - Biết kết hợp các loại nhạc cụ để hoà tấu hoặc đệm cho bài hát, bản nhạc. - Biết bảo quản nhạc cụ và điều chỉnh âm thanh đúng cách. - Biết dàn dựng và biểu diễn nhạc cụ ở trong và ngoài nhà trường.
Lí thuyết âm nhạc	- Bước đầu biết ghi chép các bản nhạc.	- Bước đầu biết vận dụng kiến thức đã học khi hát, đọc nhạc, chơi nhạc cụ, tìm hiểu bản nhạc... - Bước đầu biết ghi chép các bản nhạc.	- Biết vận dụng kiến thức đã học khi hát, đọc nhạc, chơi nhạc cụ, tìm hiểu bản nhạc... - Biết ghi chép các bản nhạc.

2.1.4. Quy trình xây dựng Chuẩn đánh giá năng lực ở cấp Trung học phổ thông

Bước 1: Định nghĩa năng lực và xác định các thành phần năng lực (đã có trong Chương trình Giáo dục phổ thông 2018).

Bước 2: Xây dựng các chỉ số hành vi, Chuẩn đánh giá năng lực (đã có trong Chương trình Giáo dục phổ thông 2018).

Bước 3: Xây dựng tiêu chí chất lượng cho mỗi Chuẩn đánh giá.

Bước 4: Xin ý kiến chuyên gia (và giáo viên) về Chuẩn đánh giá năng lực.

Bước 5: Thiết kế công cụ đánh giá Chuẩn.

Bước 6: Thử nghiệm trong thực tiễn.

Bước 7: Hướng dẫn sử dụng chuẩn.

2.1.5. Minh họa Chuẩn một số nội dung ở cấp Trung học phổ thông

Minh họa về Chuẩn trong các nội dung ở lớp 10: Tiêu chí chất lượng gồm có ba cấp độ tăng dần: Mức độ đạt (M1), mức độ khá (M2), mức độ tốt (M3); mức cao hơn bao gồm các yêu cầu ở mức thấp hơn liền kề (xem Bảng 4, Bảng 5).

2.2. Thử nghiệm Chuẩn đánh giá năng lực môn Âm nhạc cấp Trung học phổ thông

Mẫu thử nghiệm gồm có 35 học sinh lớp 10CA1, Trường Trung học cơ sở - Trung học phổ thông Nguyễn

Bình Khiêm (quận Cầu Giấy, Hà Nội). Trong mỗi lớp đều có những học sinh có học lực khác nhau như học giỏi, khá, trung bình.

Thời gian thử nghiệm: Từ tháng 4 năm 2023 đến tháng 5 năm 2023.

Nội dung thử nghiệm:

- Hát: *Điều tuyệt vời* (Nhạc và lời: Khắc Hưng).

- Nhạc cụ: Thể hiện Bài đọc nhạc số 8 với nhạc cụ giai điệu và nhạc cụ tiết tấu.

- Tập đọc nhạc: *Bài đọc nhạc số 8*.

Công cụ đánh giá:

Bài tập số 1: Trình bày bài hát *Điều tuyệt vời* (Nhạc và lời: Khắc Hưng) theo hình thức đơn ca hoặc song ca.

Bài tập số 2: Trình bày bài hát *Điều tuyệt vời* (Nhạc và lời: Khắc Hưng) theo hình thức tốp ca, đồng ca với hai hoặc ba bè đơn giản.

Bài tập số 3: Trình bày bài hát *Điều tuyệt vời* (Nhạc và lời: Khắc Hưng) theo hình thức tốp ca kết hợp gõ đệm, vận động hoặc đánh nhịp.

Bài tập số 4: Dàn dựng và biểu diễn bài hát *Điều tuyệt vời* (Nhạc và lời: Khắc Hưng) theo hình thức hợp xướng đơn giản.

Bài tập số 5: Trình bày *Bài đọc nhạc số 8*.

Bài tập số 6: Đọc tấu *Bài đọc nhạc số 8* bằng nhạc cụ giai điệu.

Bài tập số 7: Hòa tấu *Bài đọc nhạc số 8* bằng nhạc cụ giai điệu và nhạc cụ tiết tấu.

Các giáo viên đã tiến hành dạy học và đánh giá kết quả học tập của học sinh theo những nội dung và công

Bảng 4: Minh họa về Chuẩn trong nội dung Hát ở lớp 10

Năng lực	Nội dung [1, tr.37]	Tiêu chí chất lượng
<ul style="list-style-type: none"> - Thể hiện âm nhạc - Cảm thụ và hiểu biết âm nhạc - Ứng dụng và sáng tạo âm nhạc 	<ul style="list-style-type: none"> - Hát đúng cao độ, trường độ, sắc thái. - Hát rõ lời và thuộc lời; điều tiết hơi thở hợp lý; mở rộng âm vực; duy trì được tốc độ ổn định. - Biết hát hợp xướng đơn giản. - Biết hát đơn ca, song ca; hát tốp ca, đồng ca với hai hoặc ba bè đơn giản. - Cảm nhận được sắc thái và tình cảm của bài hát, sự hoà quyện của các bè; biết điều chỉnh giọng hát để tạo nên sự hài hoà; biểu lộ cảm xúc phù hợp với tính chất âm nhạc. - Nêu được tên bài hát, tên tác giả, nội dung, thể loại hoặc giá trị nghệ thuật của bài hát. - Nhận biết được câu, đoạn trong bài hát có hình thức rõ ràng. - Biết nhận xét, đánh giá về việc trình diễn bài hát của bản thân hoặc người khác. - Biết hát kết hợp gõ đệm, vận động hoặc đánh nhịp. - Biết dàn dựng và biểu diễn bài hát, bài hợp xướng ở trong và ngoài nhà trường. 	<ul style="list-style-type: none"> - M3: Hát rõ lời và thuộc lời; biết cách lấy hơi, mở rộng âm vực. Biết hát hợp xướng đơn giản, biết vận dụng các kĩ thuật thanh nhạc. Biết hát đơn ca, song ca; hát tốp ca, đồng ca với hai hoặc ba bè. Biết hát kết hợp gõ đệm, vận động hoặc đánh nhịp những bài hát khó. Nhận biết được câu, đoạn trong bài hát. Phân biệt được sự giống nhau hoặc khác nhau giữa các câu hát. Nêu được giá trị nghệ thuật của bài hát. Biết nhận xét, đánh giá về việc trình diễn bài hát của bản thân hoặc người khác về tính chất, sắc thái, kĩ thuật thanh nhạc. Biết dàn dựng và biểu diễn bài hát, bài hợp xướng ở trong và ngoài nhà trường. - M2: Hát rõ lời và thuộc lời; duy trì được tốc độ ổn định. Biết biểu diễn bài hát, bài hợp xướng đơn giản ở trong và ngoài nhà trường. Biết hát đơn ca, song ca; hát tốp ca, đồng ca với hai hoặc ba bè đơn giản. Biết hát kết hợp gõ đệm, vận động hoặc đánh nhịp. Nêu được nội dung, thể loại của bài hát. Nhận biết được câu, đoạn trong bài hát có hình thức rõ ràng. Phân biệt được sự giống nhau hoặc khác nhau giữa các câu hát. Cảm nhận được sắc thái và tình cảm của bài hát; biết điều chỉnh giọng hát để tạo nên sự hài hoà. Biết nhận xét về việc trình diễn bài hát của bản thân hoặc người khác về mặt tính chất, sắc thái. Biết biểu diễn bài hát, bài hợp xướng đơn giản ở trong và ngoài nhà trường. - M1: Hát đúng cao độ, trường độ. Biết hát đơn ca, song ca; hát tốp ca, đồng ca với hai bè đơn giản. Biết hát kết hợp gõ đệm, vận động hoặc đánh nhịp những bài đơn giản. Biết hát hợp xướng đơn giản. Nêu được tên bài hát, tên tác giả của bài hát. Nhận biết được đoạn trong bài hát có hình thức rõ ràng. Biết nhận xét về việc trình diễn bài hát của bản thân hoặc người khác về mặt cao độ, tiết tấu. Biết biểu diễn bài hát đơn giản ở trong và ngoài nhà trường.

Bảng 5: Minh họa về Chuẩn trong nội dung Nhạc cụ ở lớp 10

Năng lực	Nội dung [1, tr.38]	Tiêu chí chất lượng
<ul style="list-style-type: none"> - Thể hiện âm nhạc - Cảm thụ và hiểu biết âm nhạc - Ứng dụng và sáng tạo âm nhạc 	<ul style="list-style-type: none"> - Biết chơi nhạc cụ đúng tư thế và đúng kĩ thuật. - Thể hiện đúng cao độ, trường độ, sắc thái các bài tập tiết tấu, giai điệu, hoà âm; duy trì được tốc độ ổn định. - Bước đầu biết xác định tiết điệu và đặt hợp âm chính cho bản nhạc; biết ứng tác và biến tấu đơn giản khi chơi nhạc cụ. - Biết điều chỉnh cường độ để tạo nên sự hài hoà; biểu lộ cảm xúc phù hợp với tính chất âm nhạc. - Biết chơi nhạc cụ với hình thức độc tấu và hoà tấu. - Biết kết hợp các loại nhạc cụ để hoà tấu hoặc đệm cho bài hát, bản nhạc. - Biết nhận xét, đánh giá về cách chơi nhạc cụ của bản thân hoặc người khác. - Tự làm được một số nhạc cụ gõ đơn giản từ chất liệu sẵn có. - Biết bảo quản nhạc cụ và điều chỉnh âm thanh đúng cách. - Biết dàn dựng và biểu diễn nhạc cụ ở trong và ngoài nhà trường. 	<ul style="list-style-type: none"> - M3: Thể hiện đúng cao độ, trường độ, sắc thái các bài tập tiết tấu, giai điệu, hoà âm; duy trì được tốc độ ổn định. Biết chơi nhạc cụ với hình thức độc tấu và hoà tấu. Biết xác định tiết điệu và đặt hợp âm chính cho bản nhạc; biết ứng tác và biến tấu đơn giản khi chơi nhạc cụ. Biết điều chỉnh cường độ để tạo nên sự hài hoà; biểu lộ cảm xúc phù hợp với tính chất âm nhạc. Biết kết hợp các loại nhạc cụ để hoà tấu hoặc đệm cho bài hát, bản nhạc. Biết bảo quản nhạc cụ và điều chỉnh âm thanh đúng cách. Biết dàn dựng và biểu diễn nhạc cụ ở trong và ngoài nhà trường. - M2: Thể hiện đúng cao độ, trường độ, sắc thái các bài tập tiết tấu, giai điệu, hoà âm. Biết chơi nhạc cụ với hình thức độc tấu và hoà tấu. Biết xác định tiết điệu và đặt hợp âm chính cho bản nhạc. Biết bảo quản nhạc cụ và điều chỉnh âm thanh đúng cách. Biết biểu diễn nhạc cụ ở trong và ngoài nhà trường. - M1: Thể hiện đúng cao độ, trường độ các bài tập tiết tấu, giai điệu, hoà âm. Bước đầu biết xác định tiết điệu và đặt hợp âm chính cho bản nhạc. Biết chơi nhạc cụ với hình thức độc tấu và hoà tấu đơn giản.

cụ trên. Khi một nhóm học sinh trình bày, biểu diễn tiết mục âm nhạc, kết quả của mỗi em trong nhóm có thể được đánh giá khác nhau (xem Bảng 6).

Trong ba nội dung thử nghiệm, căn cứ theo các Chuẩn đánh giá kết hợp các công cụ, phương pháp kiểm tra đánh giá phù hợp, kết quả cho thấy có sự phân hóa về kết quả đánh giá, mỗi nội dung đều có học sinh ở mức độ tốt, mức độ khá, mức độ đạt. Kết quả phản ánh sát với thực tế năng lực học sinh theo sự quan sát và theo dõi của giáo viên.

Bảng 6: Kết quả đánh giá theo Chuẩn

Lớp	Hát	Độc nhạc	Nhạc cụ hòa tấu
10CA1	Mức độ tốt: 9/35 (26%) Mức độ khá: 22/35 (63%) Mức độ đạt: 4/35 (11%)	Mức độ tốt: 4/35 (11%) Mức độ khá: 22/35 (63%) Mức độ đạt: 9/35 (26%)	Mức độ tốt: 12/35 (34%) Mức độ khá: 11/35 (32%) Mức độ đạt: 12/35 (34%)

Hình 1: Học sinh lớp 10 hát song ca mức độ tốt

Trong nội dung hát và đọc nhạc, phần lớn học sinh ở mức độ khá, một số ở mức tốt hoặc đạt. Tuy nhiên, ở nội dung nhạc cụ hòa tấu, kết quả có sự khác biệt với sự phân hóa rõ với số lượng học sinh được phân bố đồng đều ở các mức độ khác nhau.

Nhìn chung, với cả ba nội dung, số lượng học sinh ở mức khá vẫn chiếm số lượng nhiều nhất, số lượng đạt mức đạt và tốt tương đương nhau xét về tổng thể. Dựa theo các Chuẩn đánh giá, kết quả phân loại học sinh được thể hiện một cách khách quan và chi tiết hơn (xem Hình 1 và Hình 2).

Trong quá trình thử nghiệm, cô giáo NTTY, Trường Trung học cơ sở - Trung học phổ thông Nguyễn Bình Khiêm, quận Cầu Giấy, Hà Nội cho rằng, các Chuẩn đánh giá đã bám sát Chương trình Âm nhạc trong Chương trình Giáo dục phổ thông 2018, hoàn toàn phù hợp với đặc thù môn Âm nhạc, phù hợp trở thành căn cứ để giáo viên xây dựng công cụ đánh giá kết quả học tập của học sinh.

2.3. Hướng dẫn giáo viên sử dụng Chuẩn

2.3.1. Sử dụng Chuẩn trong dạy học

Giáo viên cần căn cứ vào Chuẩn để soạn kế hoạch bài dạy cho phù hợp với các nội dung dạy học và điều kiện thực tiễn. Ví dụ: Nếu dạy và ôn tập một nội dung (hát hoặc chơi nhạc cụ) trong ba tiết thì có thể xác định mục tiêu, các hoạt động dạy học và đánh giá từ dễ đến khó, theo ba cấp độ tăng dần của Chuẩn. Cụ thể là, xác định mục tiêu, hoạt động dạy học và đánh giá của tiết 1 tập trung chủ yếu vào mức độ đạt; tiết 2 và tiết 3 tập trung chủ yếu vào mức độ khá, tốt. Tùy theo mức độ phức tạp ở từng mức độ mà sự phân bố thời lượng có thể thay đổi cho phù hợp với tình hình thực tế ở cơ sở giáo dục.

Giáo viên cần căn cứ vào Chuẩn để dạy học phân hóa. Ví dụ: Giáo viên thông qua các tiêu chí chất lượng của Chuẩn để chuyển giao nhiệm vụ học tập hoặc đề học sinh được lựa chọn các hoạt động phù hợp với năng lực,

Hình 2: Học sinh lớp 10 chơi nhạc cụ hòa tấu mức độ tốt

sở thích và nhu cầu học tập của mình, từ đó giúp quá trình đánh giá có thể tiếp cận năng lực của học sinh một cách cụ thể và chính xác hơn. Như vậy, trong quá trình ứng dụng các Chuẩn, giáo viên cần áp dụng một cách linh hoạt với từng điều kiện thực tế khác nhau về lớp học cũng như với từng cá nhân để góp phần nâng cao chất lượng kiểm tra đánh giá nói riêng và chất lượng giáo dục môn Âm nhạc nói chung.

2.3.2. Sử dụng Chuẩn trong đánh giá

Giáo viên thực hiện quá trình kiểm tra đánh giá theo định hướng và quy định của Bộ Giáo dục và Đào tạo. Quá trình thực hiện bao gồm việc xác định và thực hiện các hình thức, phương pháp, công cụ kiểm tra đánh giá phù hợp căn cứ vào chuẩn kết hợp với điều kiện thực tiễn của quá trình giáo dục. Sau khi kết thúc một giai đoạn học tập, giáo viên đối chiếu kết quả với Chuẩn, kết hợp cân nhắc về điều kiện của từng học sinh, từ đó có những nhận xét, góp ý và tư vấn để giúp học sinh có sự biến đổi tích cực và đạt được kết quả khả quan hơn cho giai đoạn tiếp theo.

3. Kết luận và khuyến nghị

3.1. Kết luận

Việc nghiên cứu các Chuẩn đánh giá năng lực trong môn Âm nhạc ở cấp Trung học phổ thông được thực hiện thông qua việc tiếp cận các thành phần năng lực của môn Âm nhạc được quy định trong Chương trình Giáo dục phổ thông 2018. Căn cứ vào tính phân hóa trong đối tượng học sinh để đưa ra các mức năng lực khác nhau ở từng nội dung trong sách giáo khoa để phát triển năng lực của tất cả các học sinh theo những cách khác nhau trong khuôn khổ phạm vi một lớp học.

Việc thử nghiệm các Chuẩn đánh giá được thực hiện với các học sinh lớp 10 ở nhiều nội dung khác nhau, kết quả thử nghiệm đã khẳng định tính phù hợp và ý nghĩa của các Chuẩn đánh giá trong việc hỗ trợ giáo

viên thực hiện Chương trình Giáo dục phổ thông 2018 theo đúng định hướng phát triển năng lực cho học sinh. Các Chuẩn đánh giá sẽ là công cụ giúp giáo viên tiếp cận năng lực cho học sinh, đồng thời cũng là cơ sở cho quá trình điều chỉnh nội dung và phương pháp dạy học sao cho phù hợp và hiệu quả hơn.

3.2. Khuyến nghị

Đối với Bộ Giáo dục và Đào tạo: Việc đánh giá môn Âm nhạc ở cấp Trung học phổ thông với ba mức độ chưa phản ánh sự phân hóa trong đối tượng học sinh. Để việc đánh giá đáp ứng được các mức năng lực của học sinh, nhóm nghiên cứu đề xuất bốn mức đánh giá

cho môn Âm nhạc ở cấp Trung học phổ thông bao gồm: xuất sắc, giỏi, khá, trung bình.

Đối với giáo viên: Với môn học gồm nhiều phân môn và mỗi phân môn chia nhiều mức năng lực như môn Âm nhạc, việc kiểm tra đánh giá trực tiếp sẽ cần nhiều thời gian. Do đó, để giảm thời lượng cho hoạt động kiểm tra đánh giá, giáo viên có thể hướng dẫn học sinh thực hiện sản phẩm học tập bằng các hình thức như quay video hoặc ghi âm hoặc các sơ đồ, bảng biểu, tranh ảnh cho các sản phẩm học ở dạng dự án Âm nhạc.

Lời cảm ơn: Bài viết là sản phẩm sử dụng kết quả nghiên cứu của đề tài có mã số CT.2022.10.VKG.12.

Tài liệu tham khảo

- [1] Bộ Giáo dục và Đào tạo, *Chương trình Giáo dục phổ thông 2018 cấp Trung học phổ thông*.
- [2] Elaine Bernstorf, (2014), *Differentiation in Music Instruction: Implications of MTSS and Common Core for Inclusion Settings*, Kansas Music Review Fall Issue 2013-14.
- [3] Lê Hoàng Hà, (2012), *Quản lý dạy học theo quan điểm dạy học phân hoá ở trường trung học phổ thông Việt Nam hiện nay*, Luận văn Tiến sĩ Giáo dục học, Trường Đại học Giáo dục - Đại học Quốc Gia Hà Nội.
- [4] Nguyễn Bá Kim - Vũ Dương Thụy, (2003), *Dạy học phân hoá*, NXB Giáo dục, Hà Nội.
- [5] Tôn Thân (2006), *Một số vấn đề về dạy học phân hoá*, Tạp chí Khoa học Giáo dục, số 6, tr.23 -25.
- [6] Đoàn Duy Hinh (2007), *Phân hóa trong dạy học ở bậc trung học trên thế giới*, Kí yếu hội thảo khoa học.
- [7] Lê Hoàng Hà (2014), *Những cơ sở khoa học và các nguyên tắc dạy học theo quan điểm dạy học phân hóa*, Kí yếu Hội thảo khoa học Dạy học tích hợp, dạy học phân hóa ở trường trung học đáp ứng yêu cầu Chương trình và Sách giáo khoa sau năm 2015.
- [8] Michael W. Woods, (2014), *Differentiating instruction in the music classroom*, A masters research paper, Presented to The Faculty of the Department of Education The Colorado College.
- [9] Tạ Hoàng Mai Anh, 2022, *The First Implementation of Music at High Schools in Vietnam*, Tạp chí European Journal of Applied Sciences - Vol. 10, No. 4. DOI:10.14738/aivp.104.12497.
- [10] Tạ Hoàng Mai Anh, (2023), *Student differentiation in music at high school*, Tạp chí Khoa học, Trường Đại học Sư phạm Hà Nội.
- [11] Tomlinson - Carol Ann, (2001), *How to differentiate instruction in mixed-ability classrooms*, Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.

DEVELOPING AND TESTING THE ASSESSMENT STANDARDS FOR STUDENTS' MUSIC COMPETENCE AT HIGH SCHOOL WITHIN THE 2018 GENERAL EDUCATION CURRICULUM

Tạ Hoàng Mai Anh

Email: anhthm@hnue.edu.vn
Hanoi National University of Education
136 Xuan Thuy street, Cau Giay district,
Hanoi, Vietnam

ABSTRACT: *The music subject at the high school which has been implementing since 2022 proposes requirements for the assessment process toward students' competence development and differentiation in this grade. The study of assessment standards has to be based on the regulations on the contents and requirements achieved in the 2018 General Education Curriculum, then tested through practical activities to evaluate its feasibility and scientific significance as the foundation for supporting teachers to deploy and adjust the teaching contents and methods to make a more effective educational process.*

KEYWORDS: *assessment standards for students' ability, 2018 General Education Curriculum, teaching, Music, high school.*